

Autors kā nodevējs

"Ir grūti būt nodevējam, tas ir radošs akts. Tas prasa pamest savu identitāti, pazaudēt seju. Tādam cilvēkam jāpazūd no bildes, jāpaliek neatpazītam."

(Žils Delēzs, Klēra Parnē)¹

Esejā «Autors kā ražotājs» Valters Benjamins uzbrūk «kreisās buržuāzijas inteligencei», kāda tā bija Vācijā 20. gs. 20. gados un 30. gadu sākumā. Kritikas galvenie mērķi bija *Neue Sachlichkeit*² un kustība, kuras pirmsākumi meklējami 20. gs. padsmītajos gados un kura tagad vāciski runājošajās zemēs lielā mērā ir aizmirsta, bet tās nosaukums mūsdienās skan pārsteidzoši aktuāli: vārds «Aktīvisms» tika lietots, lai apzīmētu espresionisma³ ēnā izveidojušos diskursu, ko iezīmēja literatūra un literatūrkritika, un brīvas asociācijas ar lielāko daļu spalvas meistarū, kas šai kustībai pievienojās. Noteiktos savas darbības periodos tie bija tik atšķirīgi autori kā Heinrihs Manns, Gustavs Landauers, Makss Brods un Ernsts Blohs. Pulciņš, ko apvienoja publicists Kurts Hillers, radās 1910. gadā, bet no 1914. gada tā darbību apzīmē ar terminu «aktīvisms». Kaut arī šodien Hilleru un viņa pulciņu reti kāds atceras, 1934. gadā Benjamins varēja būt drošs, ka Hillera tēls un ar to saistītās nostādnes viņa mērķauditorijai būs labi zināmas. Īpaši iezīmīgi ar savu asumu bija nīkie savstarpējie strīdi un izsmiekls, ko pret «aktīvistiem» ap 1920. gadu izvērta Berlīnes dadaisti, kuri, iespējams, to verbālās brutalitātes dēļ⁴ 30. gadu vidū vēl joprojām bija

daudzu atmiņā,

Esejā «Autors kā ražotājs» Benjamins parāda Hilleru kā «aktīvisma teorētiķi», kā īstas kontrrevolucionārās šķietami kreisā intelektuālisma tendences klasisku piemēru. Pēc Benjamina domām, revolucionāra bija tikai mentalitāte, nevis ražošana.⁵

Šī atšķirība starp tendenci un tehniku un tehnikas noniecināšana bija tikai viena no «aktīvisma» problēmām, otra bija maldinošā pašdefinīcija. Tas, ko Pirmā pasaules kara laikā un tam sekojošajos gados dēvēja par aktīvismu, bija — pēc Hillera pašdefinīcijas — «religiskais sociālisms»⁶ vai — manā interpretācijā — vitālais spiritisms⁷. Līdzās daiļrunīgajiem uzsaukumiem un aicinājumiem, kādi tika veltīti «jaunajai audzei» (*das junge Geschlecht*, Heinrihs Manns) vai «jaunajam tautiskumam» (*Neue Volkstümlichkeit*, Kurts Hillers), vai arī tautai kā «svētajai masai» (*heiliger Masse*, Ludvigs Rubiners), aktīvisi galvenokārt pievērsās gara un «garīgā» (*Geistige*) hipostāzei. Termins «garīgs» sākotnēji taktiski aizstāja terminu «intelektuāls», ko Hillers un citi pakāpeniski nozīmes ziņā bagātināja, patiesībā ar to izprotot «rakstura (*characterological*) tipu»⁸. No Heinriha Manna iedvesmojošā teksta «Gars un darbība» (*Geist und Tat*) līdz Hillera manifestam līdzīgajam «Mērķa filozofija» (*Philosophie des Ziels*) un Ludviga Rubinera «Dzejnieks iejaucas politikā» (*Der Dichter greift in die Politik*) aktīvisma teksti⁹ aizdomīgi bieži cīnās ar reliģijas, misticisma un baznīcas tēmām. Liekas, ka gars, kas medi garīgo, tajos ir svētāks nekā Hēgeļa «pasaules gars» (*Weltgeist*). Hillers pats tiecas par utopisko mērķi stādīt vairāk paradīzi nekā revolūciju vai sociālismu. «Beidzot upurējiet sevi, jūs, garīgie, — kalpībai garam, svētajam garam, aktīvajam garam.»¹⁰

¹ Gille Deleuze, Claire Parnet. *Dialoge*, Suhrkamp Verlag, Frankfurt, 1980, S. 53

² Segmentā no vecāka 1931. gada teksta, ko Benjamins pats «Māksliniekā kā ražotājā» kriptiski citē kā citātu no «saprotošas kritikas», viņa uzbrukuma «pagrimusās buržuāzijas proletāriskajai mimikrijai» mērķis ir Kestnera, Tuholska un Mēringa dzeja. Cf. W. Benjamin. *Gesammelte Werke*, III, Suhrkamp Verlag, Frankfurt, 1973, 280f.

³ Urzula Baumeistere (*Die Aktion 1911–1932*, 43) definē aktīvismu kā estētisku programmu un ekspresionisma radikālu izpausmi kultūrā.

⁴ Rauls Hausmans aktīvistus vienmēr atklāj kā «konstitucionālās valsts morālās idiotijas robežsargus» un domā, ka «šie snobiskie muļķi» noslīks «savu tik biresmīgi nopietno sešu sējumu darbu jūrā» (citēts no: Dieter Scholz. *Pinsel und Dolch. Anarchistische Ideen in Kunst und Kunsttheorie 1840–1920*, Reimer, Dierich Verlag, 1999, S. 345).

⁵ Walter Benjamin. *Der Autor als Produzent. Gesammelte Werke*, III, Suhrkamp Verlag, Frankfurt, 1973, S. 689.

⁶ Wolfgang Rothe. *Aktivismus 1915–1920, Taschenbuch*, Muenchen, 1969, S. 18.

⁷ Tulkotājas angļu valodā piezīme: Vācu valodas vārds *Geist*, kas šajā tekstā pārstāv centrālo konceptu Hillera idejās, var tikt lietots ar nozīmi: gars, prāts, intelekts, spoks. Šajā tulkojumā priekšroka tiks dota vārdam gars (spirit), kaut arī vecākos šādu tekstu tulkojumos biežāk tiek lietots vārds intelekts. Garīgumam (*spiritism*) nav nekāda sakara ar 19. gs. beigās populāro ezotērisko kustību.

⁸ Walter Benjamin, *Der Autor als Produzent. Gesammelte Werke*, III, Suhrkamp Verlag, Frankfurt, 1973, S. 690.

⁹ Cf., piemēram, informatīvo tekstu krājums «Der Aktivismus 1915–1920», kura izdevējs Volfgangs Rote (*Rothe*) sauca «aktīvismu» par «vācu gara, kas vēlas tapt cienīts, izpausmi» (21), 1969 gadā uzrakstītajā ievadā salīdzinot to ar 1968. gada kustību.

¹⁰ Hiller, *Philosophie des Ziels*, S. 42.

Divi galvenie aspekti, kur Benjamins analizē "intelektuāļa vietu", ir viņa pozīcija attiecībā pret proletariātu un organizācijas veids. Tādējādi Benjamins "aktīvismā" vispirms kritizē tā pašpozicionēšanu "starp šķirām". Šī pozīcija līdzās proletariātam — labdaru, ideoloģisko patronu pozīcija — ir neiespējama.¹¹ Šāds kolektīva veidošanas princips, kas apvieno izglītotos ap "garīgā" konceptu bez kādas sākotnējas organizēšanas, ir pilnīgi reakcionārs ne tikai Benjamina acīs.¹² Kritika ir vēl jo skaidrāka, ja mēs ņemam vērā ne tikai Benjamina tehnisko, formālo uzsvāru uz ražošanas aparāta pārveidošanu, bet arī "aktīvistu" *pieeju*, kas nepavisam nebija revolucionāra: dažreiz viņu tekstos ir nacionālisma pazīmes, tie bieži ir antidemokrātiski, un Hillera pulciņā antidemokrātiskās tendences nav iespējams skaidrot kā radikāli demokrātiskas vai radikāli kreisas. "Aktīvisms grib nevis dēmosa, citiem vārdiem sakot, masu un pelēcības — -krātiju, bet drīzāk gara, citiem vārdiem sakot — labākā — -krātiju."¹³ Hillera izvirzītais gara, labākā aristokrātijas princips propagandē gara varu, kas nozīmē to varu, kura ir no gara, no labākā, galu galā pat no "jaunās vācu meistarskolas" ("*new German master house*").¹⁴

Šāda nevienlīdzības "mentalitāte" nenovēršami noved pie jautājuma, kādēļ Benjamins vispār gribēja un varēja "aktīvisma" autorus uzskatīt par kreisā spārna būrzuāziju. Man šķiet, ka tas ir saistībā ne tikai ar Benjamina teksta iekšējo nodomu, par ko turpināšu vēlāk, bet arī — un īpaši — ar "aktīvisma" viena atzara plašākajām aktivitātēm. Kaut arī šis atzars reti attiecināja uz sevi apzīmējumu "aktīvisms", tā preses orgāns — nedēļas laikraksts "*Aktion*" — 20. gs. padesmitajos gados būtiski ietekmēja kreiso intelektuāļu un radikālo kreiso kustības vāciski runājošajā reģionā.¹⁵ Kaut arī "*Aktion*" un tā protagonistu nebija aktīvistu mūsdienu nozīmē, tie bija izteikti vairāk politiski un skaidri savās aktivitātēs nekā Kurta Hillera pulciņš. Savas darbības pirmajos gados un kara sākumā "*Aktion*" līdzās "*Sturm*" bija viens vadošajiem ekspresionistu periodiskajiem izdevumiem ar skaidri antimilitāru ievirzi. Kara laikā tas bija vienīgais opozīcijas literatūras un mākslas periodiskais izdevums, kas ar apbrīnojamu meistarību izvairījās no cenzūras,

izmantojot aizplīvurotu stilu un citus līdzekļus, un pēc kara beigām tas arvien vairāk kļuva par radikālās kreiso opozīcijas preses orgānu, stāvot tuvu Rozai Luksemburgai un Kārlim Lībknehtam. Tās izdevējs un galvenais redaktors Francis Femferts (*Pfemfert*) un līdz ar viņu arī laikraksts kļuva arvien radikālāks vairākos posmos no tā dibināšanas 1911. gadā līdz revolucionārajam kara un pēckara periodam, ietverot spartakiešu sacelšanās un padomju republikas laiku. Kamēr literārais aktīvisms, ko var saistīt ar Hilleru, citādi bija iezīmīgs ar relatīvi difūzu tieksmi pēc pārmaiņām, Femferts izdevumā "*Aktion*" jau no paša sākuma saistīja ekspresionisma literatūru un laikmetīgo kultūrpolitiku ar vēsturiskiem sociāli revolucionāriem tekstiem, no tiem veidojot viendabīgu kombināciju. Laikraksta galvenie centieni saistīti ar antimilitāro kritiku, īpaši analizējot tirgošanos ap karu liberālajā un sociāldemokrātiskajā presē un citu publicistu piekrišanas pilno pozīciju to notikumu struktūrā, kuri noveda pie kara. Tajā bija publicēti arī agrīnie sociāli revolucionārie teksti, krievu anarhistu teksti, Lasala un Reklī esejas. "*Aktion*" publicēja arī tekstus, ko bija sarakstījuši vēlākie dadaisti Hugo Balls, Hanss Rihters un Rauls Hausmans.

Tā kā cilvēki, kas bija iesaistījušies agrākajās organizācijās (avīze "*Demokrat*" un "Demokrātiskā Asociācija"), pakāpeniski tās pameta ideoloģisku iemeslu dēļ, "*Aktion*" pirmajos gados izdevās piesaistīt arvien vairāk autoru un parakstītāju. Vismaz līdz tam brīdim, kad Femferts distancējās no Hillera 1913. gadā¹⁶, "*Aktion*" bija kaut kas līdzīgs pulcēšanās vietai izglītotiem ļaudīm, kas vēlāk pulcējās zem aktīvisma zīmes Hillera vadībā. Hillera garīguma idejas bija pietiekams iemesls Femfertam, lai viņš izbeigtu sadarbību laikraksta trešajā pastāvēšanas gadā. Pretēji Hillera reakcionārajam demokrātijas noliegumam Femferta antiautoritārisms redzēja sevi kā padomju demokrātijas atbalstītāju; Hillera logokrātisma absolūtajam pacifismam (vārdu revolūcija) pretī Femferts lika antimilitārismu, kas kara gaitā kļuva arvien revolucionārāks un konkrēti padomiski komunistisks pretēji Hillera vācu nacionālismam. Femferta pozīcija bija antinacionāla un anti-antisemitiska.

Pirmajos pastāvēšanas mēnešos — īpaši no 3. numura

¹¹ Walter Benjamin. *Der Autor als Produzent. Gesammelte Werke, III*, — Suhrkamp Verlag, Frankfurt, 1973. — S. 691.

¹² Ibid., S. 690.

¹³ Hiller. *Verwirklichung des Geistes im Staat*. Citēts no: Rolf von Bockel. *Kurt Hiller und die Gruppe Revolutionärer Pazifisten (1926–1933)*, 25.

¹⁴ Hiller, *Philosophie des Ziels*, S. 53

¹⁵ Benjamins droši vien labi pārzināja "*Aktion*", jo arī viņš tajā bija publicējies. turklāt "*Aktion*" izdevējs Femferts savulaik bija izdevis arī šīs desmitgades sākumā Benjamina atbalstītās jauniešu kustības laikrakstu "*Anfang*".

¹⁶ Cf. divi Femferta raksti "*Aktion*" trešajā gadā: "*Die Wir des Doktor Hiller*". — *Die Aktion* 1913, 637f, "*Der Karriere-Revolteur*". — *Die Aktion* 1913, S. 1129–1136.

līdz 16. numuram — *"Aktion"* iznāca ar programmatisku apakšvirsrakstu "Vācijas inteliģences preses orgāns". Kaut arī apakšvirsraksts drīz atkal pazuda, avīze arvien vairāk uzņēmas daudzveidīgās mākslinieku un intelektuāļu sabiedrības organizēšanas funkcijas šajā gadu desmitā. Kamēr literāro aktīvistu loks ap Hilleru iekļāva — kā Benjamins to pareizi apraksta — "privāto eksistenču arbitrāru skaitu, nepiedāvājot ne vismazāko pamatu organizācijai"¹⁷, Francis Femferts bija centrālais punkts ne tikai *"Aktion"*, bet arī vairākiem citiem mēģinājumiem "organizēt inteliģenci". Pēc tam kad 1911. gada 20. februārī kā iknedēļas laikraksts sāka iznākt *"Aktion"*, 1912. gadā tika dibināta izdevniecība. Sākumā Femferts izdeva ekspresionisma literatūru, bet 1916. gadā darba lauku paplašināja ar "Politiskās darbības bibliotēku", kurā ietilpa teksti par revolūciju, ko bija sarakstījuši Ļeņins, Markss, Lībknehts un citi autori. Visbeidzot, Femferts atzina, ka nepieciešama arī kāda noteikta vieta, publiska sfēra ārpus drukātā materiāla, un 1917. gadā kopā ar sievu Aleksandru Femferti un viņas māsu nodibināja Berlīnes "Akcijas Grāmatnīcu", kas bija atvērta izstādēm un pasākumiem.

Viena no antimilitārajām akcijām pret iesaukšanu armijā 1913. gadā¹⁸ pat kļuva par agrīnu komunikācijas partizāņu cīņas piemēru: lai radītu plašāku bāzi protestiem pret Vērmahta varas pieaugumu Berlīnē, Femferts viltoja kādas buržuāziskas antinacionālas organizācijas deklarāciju "Vācijas reihstāgam" — deklarāciju pret jaunajiem militārajiem likumiem. Šo deklarāciju izziņoja ne tikai ar *"Aktion"*, bet arī ar reklāmu palīdzību, kas beigu beigās, pateicoties tādām aspektam kā mediju kontrinformatīva, noveda pie īstas demonstrācijas. Tā kā arī Francijā šajā pašā laikā daudz diskutēja par iesaukumu, arī tur akcija pārauga līdzīgā deklarācijā, tās līderis bija Nobela prēmijas laureāts Anatols Franss.¹⁹ To var aplūkot kā mēģinājumu internacionalizēt antimilitāristisko pretošanos, kurā tika izmantoti arī mediju partizāņu cīņas līdzekļi, lai cīnītos par antinacionālo struktūru paplašināšanos un starptautisku organizāciju; tam gan, kā rāda vēsture, nebija īpašu panākumu.

Kamēr Hillera aktīvistu arvien vairāk piesauca gara partiju²⁰, vācu garu²¹ vai garīgumu²², Femferts jau 1915. gadā dibināja Vācijas Antinacionālo sociālistiskās partijas grupu (ASP). Nelielā antikapitālistiskā, antinacionālā sociālistiskā partija bija "slēpti aktīva" līdz kara beigām, ienākot publiskajā telpā 16. novembrī ar manifestu laikrakstā *"Aktion"*. Partija tā arī neizauga lielāka par īpašu interešu grupu dažiem ieinteresētiem māksliniekiem, tomēr, ņemot vērā ierastos sakarus starp partiju un avīzi, parādās interesanta konstelācija: nevis partija dibinājusi savu preses orgānu, bet laikraksts iznākšanas gaitā dibinājis partijas organizāciju. Kaut arī var strīdēties par ap *"Aktion"* virmojošo kolektivitāti un pūļu izplatības kvantitatīvajiem apmēriem, uz Benjamina jautājumu par organizēšanos Femferta gadījumā noteikti jāatbild apstiprinoši, jo šeit var runāt par kreiso intelektuāļu organizēšanos 20. gs. padesmitajos gados — īpaši tādēļ, ka bijuši iepriekš aprakstītie mēģinājumi strādāt organizācijas tipa saistījumā, artikulējot sevi gan savienībā ar *"Aktion"*, gan ārpus tā.

Pilns vācu "aktīvisma" spektrs parādās kā ļoti neskaidrs tīkls, kas auster — vispārīgi izsakoties — no labējā gara aktīvisma, dažkārt ieslīdot antisemitisma²³, rasisma un proto-fašisma²⁴ robežās, un no *"Aktion"* kreisā aktīvisma, uz literāra žurnāla bāzes pakāpeniski ievērojami radikalizējoties un kļūstot par kreiso radikālistu politikas aģitācijas platformu. 20. gs. padesmito gadu pirmajā pusē aktīvistu bieži mainīja nometnes un, protams, arī pa labi no Hillera bija dažāda veida "aktīvismi". Tagad atgriežoties pie Benjamina esejas, kas balstās uz Parīzē 1934. gada aprīlī nolasītās lekcijas uzmetumiem, atbildes uz jautājumiem, kādēļ šī vēlinā uzmanība īpaši veltīta Hilleram, var atrast lekcijas kontekstā. Benjamins lieto "aktīvisma" marķu, galvenokārt lai kritizētu par kreisām atzītas, bet pilnībā uz saturu centrētas aģitācijas stratēģijas, citiem vārdiem sakot, agrīno sociālistisko reālismu komunistiskajā kontekstā. Parīzes Fašisma studiju institūtā — simulatīvā organizācijā, ko kontrolēja Kominterne, — viņam bija ar to jājūtas kā uz plāna ledus, kā jau viņš laikam bija

¹⁷ W. Benjamin. *Der Autor als Produzent. Gesammelte Werke, III.* — Suhrkamp Verlag, Frankfurt, 1973. — S. 690.

¹⁸ Baumeisters apraksta Femferta stratēģiju kā "kontrapubliskas sfēras radīšanu jautājumā par iesaukšanu armijā".

¹⁹ Baumeister. *Die Aktion 1911–1932*, 103.

²⁰ Heinrich Mann. *Das junge Geschlecht.* — H. Mann. *Essays*, — Berlin, 97.

²¹ Hiller, *Philosophie des Ziels*, S. 39.

²² *Ibid*, S. 43

²³ Cf. piemēram, Hiller, *Philosophie des Ziels*, S. 52.

²⁴ *Ibid*, S. 53

baidījies.²⁵ Pat pirms Staļina kultūras politikas tik dažādas pozīcijas kā Ļeņina, Bogdanova un Lunačarska, neskatoties uz visai atšķirīgajiem uzskatiem par proletāriāta kultūru, bija orientētas uz proletāriskā *satura* ražošanu un pasniegšanu. Arī Vācijā sociālistu aprindās 20. un 30. gados priekšroka tika dota revolucionārajam saturam, nevis formai. Benjamina attieksme, kas visupirms pievērsa uzmanību tehnikai un mākslas prakses organizācijai, bija izņēmums. Īpaši tādas auditorijas priekšā, kura bija skeptiska formas jautājumos, Hillera daļēji reakcionārā pozīcija lieliski derēja par sākumpunktu negatīvai pieejai. Kaut arī Hillers reprezentēja kaut ko pavisam citu nekā uz saturu orientētais sociālistiskais reālisms, Benjamina lekcijā viņš reprezentē uz saturu orientētu pozīciju, jo rakstījis tādus teikumus kā šis: "Bet īstenībā visi patiešām lielie mākslas darbi .. bija lieli nevis tādēļ, ka perfekta bija to specifiski mākslinieciskā puse, bet drīzāk .. tādēļ, ka sajūsmināja to Kas, to Ideja, to Mērķis, to Ētoss. [...] Ja kāds mēģina tiem atņemt to saturu, ideju, moralitāti, tā ka paliek tikai "atveidojums", tad tas, kas paliek, ir bezvērtīgs!"²⁶ Hillera pieeja ir tieši tikpat ideālistiska kā antiformalisma pieeja: "Forma kā tāda tomēr ir tukša."²⁷ "Būtiskais, kas paliek, ir tas, kas ir atveidots."²⁸ Vācu "aktīvistu" nostādnē samanāmas atbalsis no diskusijas, kas pazīstama no padomju kultūras politikas, tomēr tās ideālistiskās orientācijas dēļ to nebija iespējams saistīt ar materiālistisku kultūras politiku. Šādā nozīmē diskurss, kas saistās ar Hilleru, arī kļuva par satura atklāšanai piemērotu instrumentu. Benjamins varēja to lietot, lai Bertolda Brehta un Sergeja Tretjakova darbību izceltu kā pozitīvus pretējus piemērus tam, kā varētu mainīt ražošanas aparātu.

Tagad vēl pāris teikumus aplūkosim šo negatīvo instrumentu un pārbaudīsim jautājumu, kas bija centrālais Benjaminam, proti, "autora kā ražotāja" pozīcija vai, plašāk ņemot, intelektuāļu un mākslinieku pozīcija: izšķirot starp "universāliem" un "specifiskiem intelektuāļiem"²⁹ pēc Fuko koncepcijas, Hillera nostādne ir universālā reprezentācijas nostādne. Garīgais tādējādi

atbilst universālajai patiesībai, kuras nesēji — garīguma pārstāvji — reprezentē universalitāti, kas denotē apzinātu un attīstītu formu no neapzinātas proletāriāta universalitātes. Šeit garīguma nesēji būtu plaši redzami savas lomas modeļi — izcili un spoži, tādi, kas paceltos virs tumšās proletāriāta formas. Fuko apraksta universālo intelektuāli — tas atbilst arī Hillera literārā "aktīvisma" piemēram —, izmantojot *rakstnieka* piemēru un rakstīšanas pamatu kā intelektuāļa sakralizējošo iezīmi.

Šim tēlam, kur centrā ir runātājs, kas artikulē pārējo mēmo patiesību, būtu noteikti jānonāk krustugunīs kontekstā ar neatkarību un vienlīdzību. Pēc Benjamina domām, saturs un politiskā tendence ir ar kontrrevolucionāru funkciju, turpretī instrumenti, formas un ražošanas aparāti, citiem vārdiem sakot, sakars starp "garīgo" kā universāli intelektuālo un proletāriātu, nemainās.

Lai aprakstītu, kā pat posta fotogrāfijas var kļūt par iepriecinājuma objektu, kā mākslinieciskā politiskās situācijas apstrāde spēj "sasniegt arvien jaunus auditorijas izklaidēšanas efektus", citiem vārdiem sakot, kā buržuāziskais ražošanas aparāts spēj asimilēt un pat propagandēt revolucionārās tēmas ar tāda tēla palīdzību, kur mākslinieks intelektuālis ir līdzās vai pār proletāriātu.³⁰ Rakstīt darbu no likuma nesēja un cīnītāja *par* taisnību, *par* proletāriātu pozīcijām ir prezumpcija; universāla intelektuāļa vieta nav iespējama. Ja intelektuāļu solidaritāte ar proletāriātu vienmēr var būt tikai mediēta solidaritāte, tad intelektuālim, kas kļuvis par buržuā intelektuāli, viņa sociālo un izglītības privilēģiju dēļ, pēc Benjamina domām, jāklūst par "savas sākotnējās šķiras nodevēju"³¹. Šī neizbēgamā nodevība pastāv jau viņa pozīcijas transformācijā, kad viņš no kāda, kas piegādā ražošanas aparātam saturu, lai arī cik revolucionārs tas būtu, kļūst par inženieri, kas izmaina ražošanas aparātu un, kā Benjamins to formulē, "redz savu uzdevumu tā adaptācijā proletāriskās revolūcijas vajadzībām".³²

Atjaunojot šo Benjamina uzdoto jautājumu — par

²⁵ Kā paskaidrots Benjamina izdevuma komentāros, nenoskaidrotu iemeslu dēļ lekcija laikam nenotika. Sk. arī: Werner Fuld. *Die Aura Zur Geschichte eines Begriffes bei Benjamin*. — *Akzente* 26, 1979, 235.

²⁶ Hiller, *Philosophie des Ziels*, S. 33

²⁷ *Ibid*, S. 33

²⁸ *Ibid*, S. 45

²⁹ Foucault, *Die politische Funktion des Intellektuellen, if also Delenze/Foucault, Die Intellektuellen und die Macht*.

³⁰ Benjamin. *Der Autor als Produzent, Gesammelte Werke, III, Suhrkamp Verlag, Frankfurt, 1973, 692f.*

³¹ *Ibid*, 700f.

³² *Ibid*, S. 701.

ražošanas aparāta mainīšanu, nevis tā apgādāšanu —, man liekas, ka abi aspekti ir vienlīdz svarīgi: pirmo jautājuma daļu par ražošanas aparāta neapgādāšanu var padarīt mūsdienīgu ar Delēza reprezentācijas kritikas palīdzību, īpaši, kas attiecas uz mediju reprezentācijas struktūru un lomu, kāda šajā struktūrā ir intelektuāļiem. Otra jautājuma daļa — par izmaiņām ražošanas aparātā — paplašinātā formā atrodama Fuko rakstītajā par īpašiem intelektuāļiem jaunās patiesības politikas radīšanā. Gan Delēza, gan Fuko tekstos ir atbalsis no Benjamina tēliem un terminoloģijas: Delēzs ir pārņēmis tēmu par nodevību, ar kuru inteliģence pamet savu šķiru³³; Fuko "speciālists" ir termins, ko Benjamins savukārt pārņēmis no krievu produktīvistu terminoloģijas instrumentārija. Pretēji Fuko pieņēmumam, ka lieli rakstnieki ir izzūdoša parādība, pēdējos gadu desmitos arvien jaunās šī tipa metamorfozēs parādīties universālais intelektuālis vēl joprojām autonoma mākslinieka un domātāja pozā, bet īstenībā — heteronomā pakļāvībā struktūrām, kurās viņam ir noteiktas funkcijas.³⁴ Pretēji šai pseidoatdzimšanai no klasiskās buržuāzijas universālam intelektuālim, kas uzdod jautājumus par visu, kam par visu ir kaut kas ko teikt — jo īpaši par mediju virspusību un instrumentālajām domāšanas tilpnēm (*think-tank*), būtiskāk ir nevis turpināt piegādāt šiem medijiem un politikai jaunu saturu, bet drīzāk pretoties tāda veida apgādei, pazust no izrādes mašīnērijas, nodot izrādi. Līdz zināmai pakāpei, ciktāl intelektuāļi ir iesaistīti šajā izrādē, tā ietver arī sevis nodošanu. Līdzās Benjamina klasiski marksistiskajam formulējumam "buržuāzijas

šķiras nodošanas" kustību var vispārīgi aprakstīt ar Delēza un Parnē vārdiem kā "paša impērijas, dzimtes, šķiras, paša vairākuma nodevēja" pozīciju.³⁵ Nodot savu sākotnēji buržuāzisko šķiru un piemērot ražošanas aparātu proletāriskajai revolūcijai mūsdienās vispirms jau nozīmē izkrist no reprezentācijas struktūras. Tas, ko var pielīdzināt iespējamo attēlu un spriedumu režģim, ir tikai tas, kas ir *a priori* akceptējams, un, kas ir akceptējams, tas ir *a priori* pakļaujams atveseļošanās procesam (*susceptible to recuperation a priori*). Lai pretotos mediju prožektoru mehānismam, kas mūsdienās spēj asimilēt daudz vairāk satura, nekā spēja *Neue Sachlichkeit* reportāža, nepieciešams pazust no koptēla, palikt neatpazīstamam, noslēpt no valdošajiem savas pēdas. Pie pārmaiņām var novest nevis intelektuāļu cīņa par hegemoniju centrālās plūsmas medijos, bet drīzāk nevēlēšanās piedalīties šajā izrādes cīņā, noraidot komentatora un centrālo terminu piegādātāju lomas mediju teātra struktūrā. Šī sakara izjaukšana, — vislabāk, attīstot traucējumu formu ar šāda veida izjaukšanu — ir Delēza adaptācija prasībai neapgādat ražošanas aparātu: "Radīšana vienmēr bijusi kaut kas atšķirīgs no komunikācijas. Galvenais mērķis varētu būt nekomunikācijas vakuolu radīšana, cirkulācijas laušana, lai mēs varētu izvairīties no kontroles."³⁶

Tulkojums angļu valodā (kas savukārt tulkots latviski) — *Aileen Derieg*.

Fragments no topošā Geralda Rauniga darba "*Art and Revolution*", kas iznāks 2005. gadā.

³³ Citēts pēc: Werner Fuld. *Die Aura Zur Geschichte eines Begriffes bei Benjamin, Akzente 26* (1979): S. 352–370.

³⁴ Sk. piem., Burdjē mediju intelektuāļa koncepciju un manus secinājumus: *Raunig. Wien Feber Null*, 63–77.

³⁵ Gille Deleuze, Claire Parnet. *Dialoge, Suhrkamp Verlag, Frankfurt, 1980, S. 52.*

³⁶ Gille Deleuze. *Unterhandlungen, Suhrkamp Verlag, Frankfurt, 1993, S. 252.*